

○ در این کتاب نیز، همانند هدیه‌های آسمان پایه‌ی دوم، اذکار و اعمال نماز به‌طور کامل در متن درس‌ها نیامده است. دلیل این امر، بیش از هر چیز، علاوه بر رعایت اختصار، بهره‌گیری موازی معلم و دانش‌آموز از کتاب قرآن در کنار کتاب دینی است. به عبارت دیگر با توجه به این که اذکار نماز در کتاب قرآن دانش‌آموزان ذکر گردیده، هدیه‌های آسمان از ذکر آن‌ها خودداری نموده است.

○ این راهنما از شما می‌خواهد این درس را به‌عنوان یک مهارت تدریس کنید. به همین منظور چه‌بسا لازم باشد به‌جای اختصاص یک یا چند جلسه‌ی کامل برای تدریس این درس، آن را در اجزای کوچک‌تری از زمان و در تعداد جلسات بیش‌تری به کودکان آموزش دهید.

○ در این درس علاوه بر جنبه‌های مهارتی، بر جنبه‌های نگرشی آموزش نماز نیز تأکید شده است.

○ ممکن است در عمل با تفاوت‌های زیادی در آمادگی‌های دانش‌آموزان برای نماز خواندن مواجه شوید. بنابراین کاری کنید که بین دانش‌آموزان یک تعامل و همکاری، یک رقابت سازنده، یک تمایل جمعی به پیشرفت و... ایجاد شود و در حین آموزش، از دانش‌آموزانی که نماز خواندن را می‌دانند، کمک بگیرید.

○ متن درس می‌تواند وسیله‌ی خوبی برای گفت‌وگو میان دانش‌آموزان و انتقال تجربیات و دانش میان آن‌ها باشد. در این مورد نقش شما در اصلاح خطاها و بیان نکات راهنما بسیار تعیین‌کننده است.

○ برخی از احکام مورد نیاز برای نماز در دانستنی‌های معلم همین درس آمده است و شما می‌توانید با شیوه‌های خاص خود، آن‌ها را به کودکان آموزش دهید.

یک سؤال: در آموزش نماز، چه چیزی از سایر موارد مهم‌تر است؟

پاسخ: این که کودکان از نماز خواندن لذت برده و آن را نشانه‌ی بزرگی و رشد خود تلقی کنند و برای خود مایه‌ی مباهات بدانند.

این که توانایی نماز خواندن و تداوم و استمرار آن را وجه امتیاز یک مسلمان مؤمن از سایرین تلقی کنند.

این که شایستگی گفت‌وگوی با خداوند، خواندن دعا و نماز را به‌عنوان مهم‌ترین نشانه‌های یک کودک مسلمان تلقی کنند.

چند نکته

✓ به هیچ‌وجه بر روی جنبه‌های تجویدی اذکار نماز پافشاری – و حتی به آن اشاره – نکنید بلکه با صحیح خواندن خود، آنان را نیز به صحیح‌خوانی عادت دهید.

✓ از دانش‌آموزان انتظار نداشته باشید مثل بزرگ‌ترها نماز بخوانند و احکام و شرایط آن را مانند آن‌ها درک و یا رعایت کنند.

✓ هر چند آموزش احکام و شرایط صحت نماز به کودکان لازم است اما این موضوع باید بدون سخت‌گیری و استفاده از خشونت و اجبار انجام شود. حفظ شادی و نشاط دانش‌آموزان به هنگام نماز خواندن و انجام سایر اعمال دینی نیز لازم است و رعایت اعتدال در آموزش‌ها به نحوی که نکات فوق رعایت شود، توصیه‌ی برنامه‌ی تعلیم و تربیت دینی به آموزگاران محترم است.

● «حالا برایم بگو» و «اکنون می توانی»

در بخش «حالا برایم بگو»، سؤالی طرح شده که برای پاسخ گویی به آن، آموزش برخی از احکام نماز (در همان حدی که در راهنمای معلم توصیه شده است) لازم است و با این انگیزه، آمادگی لازم برای شنیدن توضیحات معلم به وجود خواهد آمد. «اکنون می توانی» نیز دانش آموزان را ترغیب می کند تا پس از آموختن نماز و شرایط آن، نمازهای پنج گانه را به جا بیاورند.

● کتاب کار

در کتاب کار برای این درس، دو فعالیت در نظر گرفته شده است. فعالیت اول با عنوان «پسری به خوبی...» (صفحه ی ۲۲-۲۳) مجموعه ای است از تصاویر مربوط به زندگی روزمره ی یک پسر که دانش آموزان باید درباره ی او و زندگی اش یک داستان بنویسند.

فعالیت بعدی (کاردستی می سازم : صفحه ی ۲۴)، ساخت یک کاردستی در مورد مراحل و ترتیب اعمال نماز است. دانش آموزان با استفاده از تصاویر داده شده، یک کاردستی درست می کنند و ترتیب اعمال نماز را با آن نشان می دهند.

● ارزش یابی

مواردی که به ارزش یابی کمیت و کیفیت آموخته های دانش آموزان در این درس و تکمیل جدول مربوطه کمک می کنند، عبارتند از :

– بیان برخی از احکام نمازهای واجب (مخصوص دختران)

– بیان اذکار و اعمال نماز و استفاده ی صحیح از آن ها در اقامه ی نماز

– انجام فعالیت های کتاب کار

هم چنین تمامی فعالیت های مناسبی که توسط شما آموزگار محترم برای برآورده شدن اهداف و انتظارات درس در نظر گرفته می شوند نیز به موارد فوق اضافه خواهد شد.

جدول هدف – فعالیت این درس، نمونه ای از فعالیت های مورد نظر و ارتباط آن ها را با اهداف، از یک سو و با حوزه های

فرایند یاددهی – یادگیری از سوی دیگر مشخص می کند.

اهداف: دانش آموز.....	طبقات و حوزه های فرایند یاددهی – یادگیری فعالیت ها: دانش آموز.....	درک مفاهیم	کسب مهارت ها	به کارگیری مفاهیم و مهارت ها	تحلیل نقادانه و سازماندهی ایده ها
– آن دسته از احکام نماز را که رعایت آن ها برای صحت نماز لازم است، بداند.	– برخی از احکام نمازهای واجب را بیان می کند (مخصوص دختران).	*	*		
– طرز صحیح ادای نماز سه رکعتی و چهار رکعتی را بداند.	– اذکار و اعمال نماز را به خوبی می شناسد و انجام می دهد.			*	
– نسبت به اقامه ی نمازهای واجب علاقه نشان دهد.	– نماز خواندن را نشانه ای از بزرگی و رشد خود تلقی می کند.				*

● دانستنی‌های معلم

۱- نکاتی درباره‌ی تکلیف

امتیاز قوانین و احکام شرعی بر قوانین بشری طبق پیمان محکم میان خدا و انسان صورت می‌گیرد. انسان با قبول اسلام و ادای شهادتین متعهد می‌شود که تحت تربیت الهی درآید و از شرایع و احکامی که توسط پیامبران و جانشینان آن‌ها فرستاده پیروی کند. در عوض خداوند متعال نیز به انسان وعده فرموده است که انواع نعمات و برکات خود را بر آنان فرو فرستد و آن‌ها را به خلافت زمین برساند و در آخرت به پاداش بی‌کران اخروی نایل گرداند و چنان‌چه عهد و میثاق الهی بشکنند و از آیات و دستورات الهی غفلت و سرپیچی ورزند، خداوند برکات و نعمات خود را از آن‌ها سلب و به ملت دیگر بسپارد و در آخرت آنان را به کیفر و عذاب اخروی دچار سازد.

ما نه تنها در برابر میثاق الهی و نویدهای اخروی متعهد و نسبت به آن مسئولیم بلکه در برابر نعمات بیکرانی که در همین دنیا به ما ارزانی داشته وظیفه داریم که از دستورات الهی پیروی کنیم. افزون بر این که تمامی این احکام و شرایع تنها برای سعادت و خوشبختی دائمی ماست و خداوند هیچ‌گونه سودی در آن ندارد. پس بکوشیم که یا به وسیله اجتهاد یا تطبیق عمل خود با فتاوی مرجع آگاه نسبت به قوانین و احکام الهی و طبق میثاق و پیمانی که با خداوند داریم، انجام وظیفه نماییم تا به خوشبختی و نعمات الهی و اقتدار و تمدن نایل گردیم که وعده‌ی خداوند راست است و در آن تردیدی نیست و «ان الله لا یخلف المیعاد» متن میثاق و پیمان دائمی میان خداوند متعال و آدمی که باید همیشه آن را به‌خاطر داشته و نسبت به آن وفادار باشیم از این قرار است :

«و اذ اخذ ربک من بنی آدم من ظهورهم ذریتهم و اشهدهم علی انفسهم الست بریکم قالوا بلی»

۱- ما انسان‌ها شهادت می‌دهیم که خداوند رب (آفریدگار و تربیت‌کننده) ماست.

۲- و از این رو اقرار می‌کنیم که نسبت به پروردگار خود وظایف و مسئولیت‌هایی داریم.

۳- هیچ‌کس به عذر غفلت و ناآگاهی، نمی‌تواند از زیر بار وظایف و مسئولیت‌های خود شانه خالی کند و بگوید: انا کنا عن هذا غافلین.

۴- هم‌چنین عذر کسانی که می‌خواهند با مقصر شناختن گذشتگان و پدران از خود رفع مسئولیت کنند و بگویند: انما اشرك آبائنا من قبل و کنا ذریة من بعدهم (پدران ما مشرک بودند و ما هم فرزندان و دنباله‌رو آن‌ها هستیم) به هیچ‌وجه پذیرفته نیست.

۵- تقلید کردن در جایی که قدرت بر فهم دلیل باشد باطل است و هرکس می‌تواند به آن دست یابد نباید از دیگران تقلید کند.

۶- خداوند کسانی را که اربابانی در ردیف خدا قرار دهند، مجازات خواهد کرد. به‌خاطر مسئولیتی که شخصاً دارند نه به خاطر گناه پدرانشان. چنان‌که بعضی تصور کرده‌اند و می‌گویند: افتهلکنا ما فعل المبطلون (آیا ما را به خاطر گناهی که افراد باطل مرتکب شده‌اند به هلاکت می‌رسانی؟!)

امام خمینی رحمه الله علیه می‌فرماید: برای عهد و پیمان اهمیت فوق‌العاده قایل شوید.

نکاتی درباره احکام تکلیف و تقلید:

✓ در کتاب تحریر الوسیله‌ی امام خمینی ج ۲، ص ۱۸ یکی از نشانه‌های بلوغ پسران و دختران آمده است:

از هنگامی که شخص بالغ می‌شود مکلف به انجام وظایف و قوانین الهی می‌گردد. سپس نشانه‌ها و علائم بلوغ

را در دختران و پسران برمی‌شمارد. یکی از سه نشانه‌ی بلوغ دختران و پسران به نظر امام خمینی عبارت است از:

کامل شدن ۱۵ سال تمام در پسر و ۹ سال تمام در دختر.

✓ در تحریر الوسیله‌ی امام خمینی (جلد ۱، ص ۵) آمده است:

تقلید، عبارت است از عمل مستند به فتوای معین. (به عبارت دیگر) آنچه موجب صحت عمل می‌گردد. صدور از روی حجت و دلیل است، که این حجت و دلیل (برای غیرمجتهد) می‌تواند فتوای فقیه باشد. هر چند که عنوان تقلید بر آن صادق نباشد بلکه تنها مطابقت داشتن عمل مسلمانان با فتوای فقیه موجب صحت آن است.

درس دهم: چه باشکوه و زیبا...!

• توضیح درس

رسیدن به مرحله‌ای که کودک نماز خواندن، دعا کردن و گفت‌وگوی با خدا را مایه‌ی مباحثات خود بداند و استمرار آن را وجهه‌ی همت خود قرار دهد می‌تواند برای او بسیار لذت‌بخش و درس‌آموز باشد. شایستگی گفت‌وگوی با خداوند، خواندن دعا و نماز از مهم‌ترین نشانه‌هایی است که یک کودک مسلمان می‌تواند برای رشد و بزرگی خود تلقی کند.

بر این اساس، درس «چه باشکوه و زیبا...!» با تأکید بر احساس زیبا و خوشایندی که از مکلف شدن برای یک کودک حاصل می‌شود و دامن زدن به حس و حالی که از حضور در جشن عبادت به او دست می‌دهد، می‌کوشد تا آرام‌آرام زمینه‌ی پای‌بندی بچه‌ها را در عمل به احکام دینی فراهم آورد تا آنان با اراده و خواست خویش به انجام فرایض دینی بپردازند.

چون این درس، ناظر بر سن تکلیف دانش‌آموزان دختر است و می‌دانیم که سن مکلف شدن دختر و پسر متفاوت است، حدود آموزش مفاهیم و احکام موردنظر نیز برای آنان متفاوت است. لذا برای دانش‌آموزان پسر، تنها آشنایی اجمالی با سن تکلیف دختران و اطلاع از چگونگی برگزاری جشنی برای آن‌ها کافی است و این درس می‌تواند صرفاً برای آموزش نماز به آنان مورد استفاده قرار گیرد.

• اهداف درس

- ۱- آشنایی با مفهوم تکلیف
- ۲- آشنایی با احکام تکلیف (برای دختران)
- ۳- ایجاد و تقویت علاقه به شرکت در مراسم جشن تکلیف
- ۴- مشارکت در برگزاری جشن تکلیف

• انتظارات درس

دانش‌آموز در پایان آموزش:

- ۱- مفهوم مکلف شدن را شرح می‌دهد.
- ۲- برخی از وظایف دینی مسلمانان را پس از مکلف شدن بیان می‌کند.
- ۳- در برگزاری مراسم جشن تکلیف (در مدارس دخترانه) با دوستان خود مشارکت می‌کند.
- ۴- نکاتی را که در برگزاری جشن تکلیف باید رعایت شود (سادگی، نشاط‌بخشی، نظم و ترتیب، زیبایی و شکوه و...)، بیان می‌کند.

● مفاهیم کلیدی

تکلیف

مکلف

● مراحل تدریس

پیشنهادهایی برای شروع مناسب

○ ذهن دانش‌آموزان را به برگزاری یک جشن معطوف نمایید و در آن‌ها شوق و علاقه به جشن و حضور در آن را ایجاد کنید. این جشن، راهی است برای علاقه‌مند کردن دانش‌آموزان نسبت به انجام تکالیف و احکام دینی و نیز ارزیابی میزان علاقه‌ی بچه‌ها نسبت به آن‌ها و تسلط بر انجام درست آن‌ها. جشن تکلیف، درواقع مرحله‌ی تجسم بخشیدن به درس‌های مربوط به مکلف شدن و جلسه‌ی ارزش‌یابی آن‌ها نیز محسوب می‌شود.

پیشنهادهایی برای انتخاب راهبردهای تدریس

○ متن کوتاه این درس، ابزاری برای برقراری رابطه‌ای مناسب با کودکان و شروع یک گفت‌وگوی مؤثر میان آنان با شما آموزگار محترم می‌باشد.
○ آن‌چه شما باید به کودکان بیاموزید، این است که آنان بدانند اولاً هر فرد مسلمانی در سنّ معینی به تکلیف می‌رسد؛ ثانیاً بدانند کسی که به سنّ تکلیف

می‌رسد شایستگی عبادت و عمل به احکام دینی را پیدا کرده است.

○ تشرف به سنّ تکلیف باید برای بچه‌ها یک اتفاق خوشایند و مطلوب و دوست‌داشتنی و افتخارآمیز قلمداد شود. در صورتی که آموزگار بتواند چنین احساس را در کودکان ایجاد کند، به موفقیت بزرگی دست یافته است.
○ بیان برخی مسائل ساده درباره‌ی مسئله‌ی تکلیف و تقلید و انتخاب مرجع تقلید و مراجعه به رساله‌ی احکام (توضیح المسائل)، در امور دینی و روزمره از دیگر مواردی است که شما می‌باید در این درس به دختران بیاموزید.
○ شما می‌توانید با انتخاب و بیان داستان‌ها و تمثیل‌های مناسب در کلاس و یا خواندن کتاب‌هایی در این باره برای بچه‌ها، درس را برای آنان خوشایندتر سازید.

چند تذکر

- ✓ طرح مباحث احکام برای دانش‌آموزان باید به گونه‌ای باشد که آنان احساس فشار و یا تحمیل نکنند.
- ✓ طرح نامناسب و ناهنجار جزئیات و مسائل ریز احکام در این سنین، می‌تواند موجب ایجاد نگرانی، زدگی و یا حتی وسواس پیدا کردن بچه‌ها نسبت به صحت اعمال، شود.
- ✓ تشرف به سنّ تکلیف برای دانش‌آموزان باید یک اتفاق خوشایند و مطلوب و دوست‌داشتنی و افتخارآمیز قلمداد شود. در صورتی که آموزگار بتواند چنین احساسی را در کودکان ایجاد کند، به موفقیت بزرگی دست یافته است.

○ این راهنما از شما می‌خواهد که در درجه‌ی اول، نماز را به عنوان یک مهارت و عادت، آموزش دهید. به همین منظور چه بسا لازم باشد به جای اختصاص یک یا چند جلسه‌ی کامل برای تدریس این درس، آن را در اجزای کوچک‌تری از زمان و در

تعداد جلسات بیش‌تری، به کودکان آموزش دهید.

در این درس علاوه بر جنبه‌های مهارتی، لازم است بر جنبه‌های نگرشی آموزش نماز نیز تأکید شود.

○ ممکن است در عمل با تفاوت‌های زیادی در آمادگی‌های دانش‌آموزان برای نماز خواندن مواجه شوید. بنابراین کاری کنید که در بین آن‌ها همکاری، رقابت سازنده و تمایل جمعی در این زمینه و... ایجاد شود؛ به‌ویژه سعی کنید در حین آموزش، از دانش‌آموزانی که نماز خواندن را می‌دانند، کمک بگیرید تا دیگران نیز به همکاری با شما ترغیب شوند.

○ متن درس می‌تواند ابزار خوبی برای گفت‌وگو میان دانش‌آموزان و انتقال تجربیات آن‌ها به یکدیگر باشد. در این مورد، نقش شما در اصلاح خطاها و بیان نکات راهنما بسیار تعیین‌کننده است.

○ برخی از احکام ضروری نماز در «دانستنی‌های معلم» همین درس آمده است و شما می‌توانید با شیوه‌ی خاص خود آن‌ها را به بچه‌ها آموزش دهید.

○ هدف از آموزش نماز در این دوره، عبارت است از:

۱- آشنایی با اوقات اذان و نماز

۲- یادآوری وضو

۳- آشنایی کامل با اعمال و اذکار نماز

بنابراین لازم نیست از چارچوب تعیین‌شده فراتر روید و دانش‌آموزان را به یادگیری نکاتی فراتر از آنچه در کتاب آمده است، وادار نکنید چرا که آن‌چه مطابق نظر متخصصان تعلیم و تربیت دینی در این سنین مورد نیاز بچه‌هاست، در متن کتاب درسی و راهنمای معلم آمده است.

● «حالا برایم بگو» و «اکنون می‌توانی»

سؤال بخش «حالا برایم بگو» در این درس به شما و دانش‌آموزانتان کمک می‌کند تا موضوع درس را مرور کرده، آمادگی انجام فعالیت‌های بعدی درس شوید.

● کتاب کار

فعالیت کتاب کار این درس، با عنوان «جشن ما» (صفحه‌ی ۲۶-۲۵) با نمونه‌ای از نوشته‌های دانش‌آموزان در مورد حال و هوای جشن تکلیف خود و دوستانشان آغاز می‌شود. در این فعالیت از دانش‌آموزان خواسته شده است جدولی را تکمیل کنند. این کار، نوعی برنامه‌ریزی برای برگزاری یک جشن دینی نیز به‌شمار می‌رود. برای تکمیل این جدول، دانش‌آموزان می‌توانند هر جشنی را در نظر بگیرند. به این ترتیب، دانش‌آموزان پسر نیز خواهند توانست این فعالیت را به‌خوبی انجام دهند و فعالیت مورد نظر به برنامه‌ی جشن تکلیف دختران محدود نخواهد شد.

چند تذکر

✓ دهن دانش‌آموزان را متوجه جشن تکلیف نمایید و در آن‌ها شوق و علاقه به برگزار کردن جشن و یا شرکت در آن را ایجاد کنید. این جشن، راهی است برای تأکید بر جنبه‌های عاطفی مکلف شدن و ایجاد عشق و علاقه نسبت به انجام تکالیف و وظایف دینی و نیز ارزیابی میزان علاقه‌ی بچه‌ها نسبت به آن‌ها و تسلط بر انجام درست آن‌ها. جشن تکلیف، درواقع جلسه‌ی ارزش‌یابی درس‌های مربوط به مکلف شدن هم محسوب می‌شود. اگرچه توصیه می‌کنیم به هیچ‌عنوان نباید به هنگام جشن و برگزاری مراسم آن، به موضوع ارزش‌یابی اشاره‌ای شود.

• ارزش‌یابی

مواردی که در تکمیل جدول ارزش‌یابی این درس به شما کمک خواهد کرد، عبارت است از :

- بیان معنای مکلف شدن
- بیان برخی از وظایف دینی مسلمانان پس از مکلف شدن
- مشارکت در برگزاری مراسم جشن تکلیف با دوستانش
- بیان نکاتی که در برگزاری جشن تکلیف باید رعایت شود (سادگی، نشاط‌آفرینی، نظم و ترتیب، زیبایی و شکوه و...)
- انجام فعالیت‌های کتاب کار
- فعالیت‌های مورد نظر شما

نمونه‌ای از فعالیت‌های مرتبط با اهداف خاص درس و نیز حوزه‌های فرایند یاددهی – یادگیری، در جدول هدف – فعالیت این درس آمده است؛ به‌طور مثال، بیان خاطرات، تجربه‌ها و یا اطلاعات دانش‌آموز در مورد موضوع درس، می‌تواند نشان‌دهنده‌ی کم و کیف درک او از مفاهیم موجود در درس باشد.

اهداف: دانش‌آموز.....	طبقات و حوزه‌های فرایند یاددهی – یادگیری فعالیت‌ها: دانش‌آموز.....	درک مفاهیم	کسب مهارت‌ها	به‌کارگیری مفاهیم و مهارت‌ها	تحلیل نقادانه و سازماندهی ایده‌ها
– مفهوم تکلیف و وظایف فرد مکلف را بشناسد.	– مفهوم مکلف شدن را بیان می‌کند.	*			
	– برخی از وظایف دینی مسلمانان را پس از مکلف شدن بیان می‌کند.			*	
– احکام واجب تکلیف و تقلید را می‌داند (برای دختران).	– برخی از احکام تقلید را بیان می‌کند.	*			
– برخی از ویژگی‌های مراسم جشن تکلیف را بداند.	– نکاتی را که در برگزاری جشن تکلیف باید رعایت شود (سادگی، نشاط‌آفرینی، نظم و ترتیب، زیبایی و شکوه و...)، بیان می‌کند.	*			
– نسبت به شرکت در مراسم جشن تکلیف علاقه نشان دهد.	– در برگزاری مراسم جشن تکلیف با دوستانش مشارکت می‌کند.			*	

نکته

آنچه پس از ارزش‌یابی مهم است، پیش‌بینی و اجرای برنامه‌های مناسب برای فرد یا گروهی از دانش‌آموزان است که به علل گوناگون، موفق به تحقق انتظارات درس نشده‌اند؛ لذا باید به‌گونه‌ای عمل شود که هر دانش‌آموز، از این فرصت، برای تکمیل آموخته‌های خود استفاده کند.

• دانستنی‌های معلم

برخی از احکام وضو (به نقل از : تحریرالوسیله، جلد ۱، صص ۲۹-۲۱)

برای وضو پس از نیت به ترتیب صورت، دست راست، دست چپ را می‌شوئیم و جلوی سر و روی پاها را مسح می‌کشیم.

• صورت باید از بالای پیشانی (جایی که موی سر بیرون آمده است) تا آخر چانه و از پهنا، به مقداری که بین انگشتان وسط

و شست قرار می‌گیرد، شسته شود.

• پس از صورت نوبت به شستن دست راست و بعد دست چپ از آرنج تا سر انگشتان فرا می‌رسد.

• و بعد از شستن هر دو دست جلوی سر را با رطوبت آب وضو که در دست مانده مسح می‌کشیم.

• لازم نیست که مسح بر پوست سر باشد بلکه به روی مو هم صحیح است مگر این که موی سر به قدری باشد که به هنگام شانه

به صورت می‌ریزد. در این صورت باید پوست یا قسمت موی متصل به پوست را مسح نماید.

• بعد از مسح سر باید با رطوبت آب وضو که در دست مانده روی پاها را از سر انگشت تا برآمدگی پا مسح کند و بهتر است

تمام روی پا مسح شود.

• اگر در صورت یا دست و پا زخم یا جراحتی به وجود آید و آب رساندن به آن ضرر داشته باشد باید با چیز پاکی روی آن را

بیندیم و به هنگام وضو به روی آن مسح بکشیم و بقیه‌ی عضو را مطابق معمول بشوئیم.

• وضو گرفتن پیش از وقت نماز صحیح است.

• در افعال وضو باید ترتیب را مراعات کرد و پشت سر هم و بدون فاصله‌ی زیاد انجام داد.

درباره‌ی اوقات نماز (به نقل از : تحریرالوسیله، جلد ۱، ص ۱۳۸)

نماز صبح : از اول سپیده‌ی صبح تا طلوع آفتاب

نماز ظهر : از نیمروز تا قبل از مقدار چهار رکعت نماز به غروب مانده

نماز عصر : بعد از اذان ظهر به مقدار چهار رکعت از ظهر گذشته تا اول مغرب

نماز مغرب : از اذان مغرب تا نزدیک نیمه‌شب یعنی به مقدار چهار رکعت مانده به نیمه‌شب

نماز عشا : از سه رکعت نماز بعد از مغرب تا نیمه‌شب شرعی.

درباره‌ی اذکار و اعمال نماز

✓ نیت و تکبیرة الاحرام

✓ قرائت : بعد از تکبیرة الاحرام دست‌ها را پایین می‌آوریم و شروع می‌کنیم به خواندن سوره‌ی حمد.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين

الرحمن الرحيم

مالك يوم الدين

اياك نعبد و اياك نستعين

اهدنا الصراط المستقيم

صراط الذين انعمت عليهم غير المغضوب عليهم ولا الضالين

✓ بعد از خواندن سوره‌ی حمد یکی از سوره‌های قرآن را می‌خوانیم (یکی از سوره‌های کوتاه قرآن کریم، سوره‌ی توحید یا

اخلاص است).

بسم الله الرحمن الرحيم
قل هو الله احد
الله الصمد

لم يلد ولم يولد
ولم يكن له كفواً احد

✓ رکوع : پس از اتمام حمد و سوره سر به رکوع خم می کنیم تا جایی که دست ها را به روی زانو می گذاریم و می گوئیم :
سبحان ربی العظیم و بحمده

و به جای آن می توان سه بار گفت : سبحان الله

✓ سپس سر از رکوع برمی داریم و می گوئیم : سمع الله لمن حمده

✓ سجود : پس از گفتن سمع الله لمن حمده به سجده می رویم . به این ترتیب که هفت عضو بدن (پیشانی، دو کف دست، سر
انگشتان بزرگ پا و دو زانو) را روی زمین قرار می دهیم و می گوئیم :

سبحان ربی الاعلی و بحمده

و به جای آن می توان سه بار گفت : سبحان الله

✓ رکعت دوم : پس از دو سجده اول بار دیگر می ایستیم و مانند رکعت اول ابتدا حمد و بعد سوره ای از قرآن را می خوانیم .

✓ قنوت : در رکعت دوم هر نماز بعد از حمد و سوره مستحب است، دست ها را به سوی آسمان بلند کنیم و ضمن راز و نیاز
با خدا حاجات خود را از خداوند درخواست کنیم .

✓ رکوع و سجود : پس از قنوت دست ها را می اندازیم و مانند رکعت اول به رکوع و سجود می رویم .

✓ تشهد : و آن گاه می نشینیم و تشهد (که شعارهای اسلام است) می خوانیم .

اشهد ان لا اله الا الله

وحده لا شریک له

و اشهد ان محمداً عبده و رسوله

اللهم صل علی محمد و آل محمد

(در رکعت دوم و چهارم نمازهای دو و چهار رکعتی و هم چنین در رکعت سوم نمازهای سه رکعتی تشهد خوانده می شود)

✓ تسبیحات چهارگانه : در رکعت سوم و چهارم نمازهای سه و چهار رکعتی، تنها سوره ای حمد خوانده می شود و نیز می توانیم
به جای آن شعارهای چهارگانه ی زیر را که تسبیحات اربعه نام دارد سه بار تکرار کنیم و اگر یک بار هم گفته شود کافی است :

سبحان الله

والحمد لله

ولا اله الا الله

والله اكبر

✓ سلام های نماز : نماز در اسلام سفر روحانی شخص باایمان است ؛ بنابراین، در آخرین رکعت هر نماز بعد از تشهد، با رهبر و

پیشوایمان، با امت اسلامی خود، با همه گروه ها و مردم صالح و با ارواح فرشتگان رابطه ی روحی برقرار می کنیم و به آنان سلام می دهیم :

السلام علیک ایها النبی و رحمة الله و برکاته

السلام علینا

و علی عباد الله الصالحین

السلام علیکم و رحمة الله و برکاته

درس یازدهم: نان تازه

• توضیح درس

یکی از مهم ترین مقاصد تعلیم و تربیت دینی در دوره ی ابتدایی، ایجاد علاقه و محبت در بچه ها، نسبت به پیشوایان و اولیای دین است تا از این طریق، راه و روش زندگی آن ها سرمشق زندگی کودکان قرار گیرد. بدین منظور ذکر شواهدی از زندگی روزمره و سیره ی عملی پیشوایان بزرگ اسلام به ویژه معصومین علیهم السلام و بهره گیری از مکارم اخلاق و فضیلت ها و خدمات ایشان، به تناسب سن کودکان بسیار مفید است.

با شرح مهربانی ها، دلسوزی ها و رفتار و اخلاق کریمانه ی آنان زمینه های لازم برای این نتیجه گیری فراهم می آید که: «معصومین (ع) در زندگی خویش رفتاری شایسته داشته اند...»

در فرهنگ ما، امامان معصوم علیهم السلام جایگاه ویژه ای دارند. اغلب دانش آموزان با نام مقدس آن ها آشنایی دارند، در زندگی روزمره ی خود خصوصاً ایام محرم، رمضان و اعیاد به گونه ای از آن ها یاد می کنند. اما این نکته را نیز نباید از یاد برد که اطلاعات آن ها در این مورد چه بسا سطحی و حتی ناصحیح

باشد. بنابراین هدف اصلی این درس و سایر درس های بخش آشنایی با امامان و پیشوایان، عمدتاً، ایجاد یک حس عاطفی و نگرش مثبت در دانش آموزان نسبت به پیشوایان بزرگ اسلام است. از این رو، لازم است آموزگاران محترم ابتدا از میزان آگاهی و علاقه ی دانش آموزان به ائمه علیهم السلام مطلع شوند و سپس محتوای درس را متناسب با فهم و درک آن ها تدریس کنند؛ یعنی، بر روی اطلاعات و تلقی ها و نگرش های پیشین بچه ها در این باره تکیه نمایند.

درس حاضر مربوط است به معرفی حضرت فاطمه ی زهرا (س).

در این درس حضرت فاطمه (س) به عنوان دختر مهربان و فداکار پیامبر اکرم (ص) معرفی می شود. ارائه ی این تصویر از شخصیت فاطمه (س) می تواند به عنوان یک الگوی عملی برای رفتار با پدر و مادر تلقی شود. هم چنین نحوه ی ارتباط فاطمه (س) به عنوان دختری دلسوز و مهربان با پدر خود (پدری هم چون رسول خدا!) می تواند سرمشق خوبی برای همه ی ما باشد.

• اهداف درس

- ۱- آشنایی با حضرت فاطمه ی زهرا علیها سلام به عنوان بهترین بانوان عالم و مادر ائمه ی معصومین علیهم السلام
- ۲- احساس علاقه و احترام نسبت به زندگی و شخصیت حضرت زهرا علیها سلام
- ۳- تلاش برای آشنایی بیش تر با زندگی و شخصیت حضرت زهرا علیها سلام

• انتظارات درس

دانش آموز، طی فرایند آموزش درس یازدهم:

- ۱- در مورد زندگی و ویژگی های اخلاقی و رفتاری حضرت زهرا علیها سلام توضیحاتی می دهد.

۲- به آشنایی بیش‌تر با زندگی و رفتار و اخلاق آن حضرت علاقه نشان می‌دهد.

۳- دلایل علاقه‌ی زیاد رسول اکرم (ص) را نسبت به دختر خود حضرت زهرا علیها سلام بیان می‌کند.

● مفهوم کلیدی

حضرت زهرا سلام الله علیها

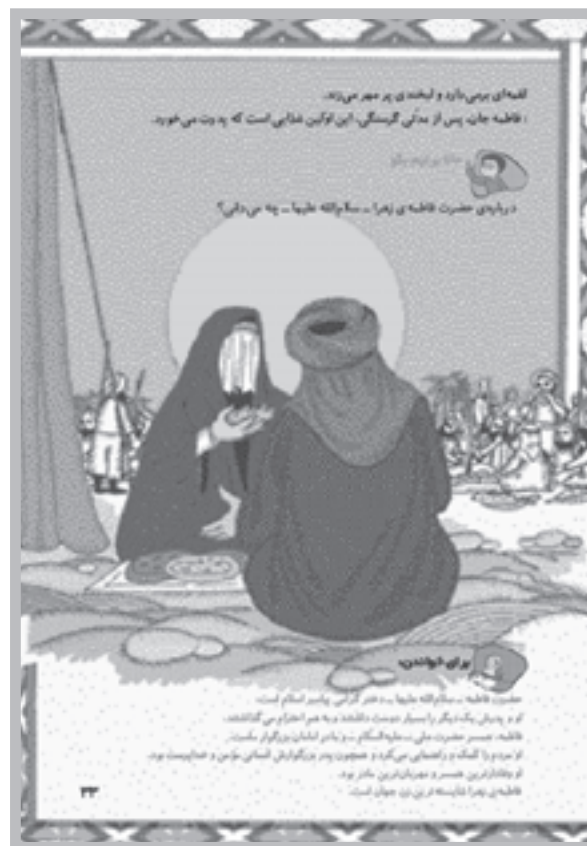
● مراحل تدریس (ایجاد فرصت‌هایی برای یادگیری)

پیشنهادهایی برای شروع مناسب

- با توجه به ساختار داستانی این درس، بهترین شیوه برای شروع درس، ایجاد اشتیاق در دانش‌آموزان برای شنیدن داستان است.
- اگر امکان استفاده از قصه‌ی دیواری را برای ایجاد اشتیاق نسبت به شنیدن داستان و درک مفاهیم آن، داشته باشید بسیار مناسب است.

پیشنهادهایی برای انتخاب راهبردهای تدریس

- فرصت مناسبی را به خواندن متن درس اختصاص دهید.
- متن درس را به عنوان یک قصه و به آرامی بخوانید؛ به گونه‌ای که تک تک دانش‌آموزان بتوانند با عبارات آن رابطه برقرار کنند. با شیوه‌ای مناسب، روان خوانی

دانش‌آموزان را اصلاح و تقویت کنید.

○ یادآور می‌شویم که نوع بیان شما به هنگام قرائت درس می‌تواند بسیار مؤثر باشد.

خواندن متن درس توسط شما بسیار مهم است. بنابراین لازم است برای کسب توانایی در این زمینه تلاش مناسبی صورت بگیرد.

○ تهیه‌ی قصه‌ی دیواری در این زمینه بسیار مناسب است. این کار می‌تواند توسط خود دانش‌آموزان و با استفاده از کتاب‌های موجود صورت بگیرد. هم‌چنین آن‌ها در کلاس سوم تا حدی این توانایی را دارند که خود، در تهیه و ساخت قصه‌ی دیواری سهیم شوند.

○ اگر در این زمینه دسترسی به نقاشی یا پوستری دارید می‌توانید از آن برای نمایش استفاده کنید.

○ برای بهره‌گیری بیش‌تر و مناسب‌تر از محتوای داستان، دانش‌آموزان را به تفکر در مورد موضوع درس وادار کنید.

یک سؤال: آیا به تفکر و داشتن دانش‌آموزان نیازمند پرسش‌هایی خاص و یا به کارگیری الفاظ به خصوصی است؟
پاسخ: خیر، فراخواندن دانش‌آموزان به تفکر، به معنای به کار بردن الفاظ خاص نیست؛ هم‌چنین نیازمند پرسیدن سؤال‌های به خصوصی در زمینه‌ی مورد بحث نیست؛ بلکه شیوه‌ی گفت‌وگو و رفتار شما با بچه‌هاست که می‌تواند در تشویق آن‌ها به تفکر بسیار مؤثر واقع شود. حتی گاهی لحن شما می‌تواند بسیار بیش‌تر از پرسش‌های معمولی، دانش‌آموزان را به اندیشیدن وادارد و انگیزه‌ی فراوانی را برای تفکر ایجاد کند، و البته این، جنبه‌ای از هنر معلمی است.

یک سؤال: آیا لازم نیست دانش‌آموزان بخش «برای خواندن» را حفظ کنند؟

پاسخ: چنان‌که از نام بخش «برای خواندن» برمی‌آید، این بخش فقط برای مطالعه‌ی آزاد دانش‌آموزان در نظر گرفته شده است، بنابراین نیازی به حفظ مطالب آن نیست. تنها توصیه می‌شود که در آن‌ها انگیزه‌ی لازم برای خواندن آن را به وجود آورید. ضمناً معلمان گرامی باید توجه داشته باشند که طرح هرگونه سؤال و پرسش (براساس بخش «برای خواندن») با هدف ارزش‌یابی میزان دانش‌آموزان، خطا بوده و با دیدگاه برنامه‌ریزان مغایرت دارد.

○ ایجاد فضایی دوستانه برای کار گروهی و گفت‌وگوی میان دانش‌آموزان و تبادل اطلاعات و بیان خاطرات آن‌ها می‌تواند بسیار مفید باشد.

○ از روش کار گروهی برای قضاوت درباره‌ی عملکرد شخصیت اصلی قصه استفاده نمایید. برای این کار بچه‌ها را در قالب گروه‌های سه یا چهار نفره ترغیب کنید تا:

۱- درس را به صورت انفرادی بخوانند.

۲- هریک از اعضای هر گروه، نظر خود را درباره‌ی رفتار شخصیت‌های اصلی داستان با فرد کناری خود در میان بگذارد.

۳- به سؤالات شما در مورد ویژگی‌های رفتاری حضرت فاطمه‌ی زهرا علیها سلام پاسخ بدهند.

● «حالا برایم بگو» و «اکنون می‌توانی»

در این درس، در بخش «حالا برایم بگو»، از دانش‌آموزان خواسته شده است آن‌چه را در مورد زندگی و شخصیت حضرت زهرا علیها سلام می‌دانند برای سایرین بیان نمایند. پاسخ این سؤال می‌تواند به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از درس کمک کند.

● برای خواندن

توضیحات تکمیلی مربوط به معرفی بیش‌تر زندگی و شخصیت حضرت زهرا علیها سلام با زبانی ساده و عباراتی کوتاه در این بخش آمده است. بازگویی این اطلاعات و منظور کردن آن در ارزش‌یابی دانش‌آموزان به هیچ‌وجه مدنظر نیست.

● کتاب کار

برای این درس، دو فعالیت در کتاب کار در نظر گرفته شده است. عنوان فعالیت اول (صفحه‌ی ۲۷)، «پدربزرگ می‌آید» است. در این فعالیت، دانش‌آموزان متنی را می‌خوانند و ارتباط قلبی و عواطف رسول خدا (ص) و حضرت زهرا سلام الله علیها و فرزندان ایشان را نسبت به یکدیگر درک نموده و تصویر داده شده را رنگ‌آمیزی می‌کنند. این متن هم‌چنین، برخی از وظایف فرزندان را در مقابل بزرگ‌ترها به صورتی غیرمستقیم بیان می‌کند.

با حال و هوای ناشی از انجام فعالیت اول این درس، دانش‌آموزان آماده‌ی انجام فعالیت بعدی، یعنی «عزیزترین فرزندان» می‌شوند. در این فعالیت، از دانش‌آموزان خواسته شده است دلایل محبت فراوان پیامبر را به دختر بزرگوارشان بنویسند. سؤال این فعالیت به گونه‌ای طرح شده است که دانش‌آموزان می‌توانند حتی بدون داشتن اطلاعاتی جامع در مورد حضرت فاطمه‌ی زهرا علیها سلام نیز به آن پاسخ دهند. این فعالیت می‌تواند به الگو گرفتن بچه‌ها از زندگی و شخصیت آن حضرت کمک نماید.

• ارزش‌یابی

برای ارزش‌یابی این درس باید به تمام فعالیت‌های فردی و گروهی دانش‌آموزان خود، شامل فعالیت‌های کلاسی، کار در منزل، کار بر روی کتاب کار، بیان احساس و...، از ابتدا تا انتهای تدریس توجه کنید.

به‌طور کلی، آنچه دانش‌آموزان مطابق با اهداف درس می‌توانند انجام دهند – و به شما در ارزش‌یابی آموخته‌های ایشان و تکمیل جدول ثبت نتایج ارزش‌یابی دانش‌آموزان کمک کند – عبارت است از:

– بیان اطلاعات و آموخته‌های خود در مورد زندگی و ویژگی‌های اخلاقی و رفتاری حضرت زهرا علیهاسلام

– ابراز علاقه نسبت به آشنایی بیش‌تر با زندگی و رفتار و اخلاق ایشان

– بیان دلایل علاقه‌ی زیاد رسول اکرم (ص) به حضرت فاطمه‌ی زهرا علیهاسلام

– انجام فعالیت‌های کتاب کار

– انجام فعالیت‌های موردنظر شما (متناسب با اهداف درس)

فعالیت‌های مرتبط با اهداف خاص درس در ارتباط با هریک از حوزه‌های فرایند یاددهی – یادگیری، در جدول هدف –

فعالیت این درس آمده است.

بیان نظرها، تجربه‌ها و اطلاعات دانش‌آموز در مورد موضوع درس، می‌تواند نشان‌دهنده‌ی کم و کیف درک او از مفاهیم

موجود در درس باشد.

برای ارزش‌یابی دقیق‌تر، به اهداف و انتظارات درس و فعالیت‌های مرتبط با هر کدام و جایگاه آن‌ها از نظر حوزه‌های

چهارگانه‌ی یاددهی – یادگیری، که در جدول راهنمای زیر آمده است، دقت فرمایید.

اهداف: دانش‌آموز.....	طبقات و حوزه‌های فرایند یاددهی – یادگیری فعالیت‌ها: دانش‌آموز.....	درک مفاهیم	کسب مهارت‌ها	به‌کارگیری مفاهیم و مهارت‌ها	تحلیل نقدانه و سازماندهی ایده‌ها
– حضرت زهرا علیهاسلام را به‌عنوان بهترین بانوان عالم و مادر بزرگوار ائمه (ع) بشناسد.	– در مورد زندگی و ویژگی‌های اخلاقی و رفتاری حضرت زهرا علیهاسلام توضیحاتی می‌دهد.	*			
	– دلایل علاقه‌ی زیاد رسول اکرم (ص) را نسبت به حضرت زهرا علیهاسلام بیان می‌کند.			*	
– نسبت به زندگی و شخصیت حضرت زهرا علیهاسلام ابراز علاقه کند.	– نسبت به آشنایی بیش‌تر با زندگی و رفتار و اخلاق ایشان علاقه نشان می‌دهد.				*

درس دوازدهم: لبخند پیامبر

● توضیح درس

لبخند پیامبر داستانی است درباره‌ی ارزش و اهمیت توجه به حیوانات و مهربانی و کمک به آنان. در این داستان، کودکان با سرمشق گرفتن از نحوه‌ی برخورد پیامبر اسلام (ص) با کسانی که حیوانات را مورد اذیت و آزار قرار می‌دهند، ضرورت توجه به حیوانات و حمایت از آن‌ها را بیش از پیش درک نموده و علاوه بر علاقه‌مندی به شخصیت پیامبر اکرم (ص)، حمایت از حیوانات و کمک به آنان را عملی دینی و مورد رضایت پیشوایان ما تلقی خواهند کرد.

● اهداف درس

- ۱- آشنایی با اهمیت حفظ طبیعت و شیوه‌های استفاده‌ی صحیح از آن (با تأکید بر مراقبت از حیوانات و حمایت آن‌ها)
- ۲- احساس مسئولیت در برابر حفظ طبیعت و محیط‌زیست
- ۳- تلاش برای حفظ طبیعت و استفاده‌ی صحیح از آن

● انتظارات درس

دانش آموز پس از پایان آموزش :

- ۱- احساس و تلقی خود را از مهربانی پیامبر اکرم (ص) نسبت به حیوانات بیان می‌کند.
- ۲- برداشت خود را از داستان بیان می‌کند.
- ۳- نمونه‌هایی از رفتارهای مناسب با حیوانات را ذکر می‌کند.
- ۴- در مورد حمایت از حیوانات پیشنهادهایی می‌دهد.

● مفاهیم کلیدی

حمایت از حیوانات و مهربانی با آنان
حفظ طبیعت و محیط‌زیست

● مراحل تدریس (ایجاد فرصت‌هایی برای یادگیری)

درس لبخند پیامبر به کودکان می‌آموزد که حمایت از موجودات زنده و حفظ طبیعت را یکی از ویژگی‌های فرد مسلمان بدانند و بدانند که این کار موجب جلب رضایت خدا و پیامبر او می‌شود.

پیشنهادهایی برای انتخاب راهبردهای تدریس

○ قبل یا بعد از متن خواندن درس و یا ارائه‌ی آن در قالب قصه‌گویی، می‌توانید دانش‌آموزان را برای یک فعالیت گروهی سازمان‌دهی نموده و از گروهی از آن‌ها بخواهید خود را موجودات کوچکی تصور کنند که به خاطر برخورد با مشکلی نیاز به کمک

دارند. سپس از گروه دیگر بخواهید به کمک آن‌ها رفته و با شیوه‌ی دلخواه خود به آن‌ها کمک کنند. این فعالیت می‌تواند به صورت یک نمایش اجرا شود؛ نمایشی که با بازی بچه‌ها شکل می‌گیرد و نیاز به برنامه‌ریزی قبلی ندارد.

○ این درس، هم‌چنین می‌تواند در قالب قصه‌گویی تدریس شود. در این صورت باز هم می‌توانید از روش قصه‌گویی همراه با نمایش نیز استفاده کنید.

یک سؤال: در مواردی که حیوانات (برای مثال، برخی از پرندگان یا جوندگان) باعث اذیت و آزار و تخریب می‌شوند، چه باید کرد؟

پاسخ: موجوداتی وجود دارند که موجب از بین رفتن محصولات کشاورزی، امنیت جانی و صدمات و خطرات دیگری برای انسان می‌شوند. گاهی هم افزایش تعداد این حیوانات و جانوران، موجب ضرر و زیان به اموال مردم می‌شود؛ بنابراین، چاره‌ای جز مبارزه با افزایش تعداد آن‌ها وجود ندارد. از بین بردن چنین جانورانی، ظلم و بی‌احترامی به طبیعت و منابع آن محسوب نشده و منافاتی با دستورات دین در خصوص حفظ طبیعت و احترام به آن ندارد.

اکنون می‌توانی...
تو می‌توانی برای کمک به حیوانات، راه‌هایی را پیشنهاد کنی.

● «حالا برایم بگو» و «اکنون می‌توانی»

دو سؤال بخش «حالا برایم بگو» از دانش‌آموزان می‌خواهد تا احساس شادی پرنده‌هایی را که با کمک پیامبر اسلام (ص) نجات یافته‌اند، بیان کنند. این پرسش‌ها و پاسخ‌هایی که به آن‌ها داده می‌شود می‌تواند معلم و دانش‌آموزان را به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از این درس نزدیک کند؛ هم‌چنین، زمینه‌ی مناسبی برای انجام فعالیت کتاب کار این درس نیز می‌باشد.

در ادامه‌ی درس و برای تعمیق مفاهیم آموخته شده در بخش «اکنون می‌توانی» از دانش‌آموزان خواسته شده است تا راه‌هایی را برای کمک به حیوانات و حمایت از آن‌ها پیشنهاد کنند.

● کتاب کار

فعالیت کتاب کار این درس با عنوان «برای پیامبر» (صفحه‌ی ۲۹) از دانش‌آموزان می‌خواهد تا با تکمیل جمله‌ی «اگر من به جای آن گنجشک‌ها بودم»، احساس گنجشک‌ها را پس از آن که مورد حمایت و لطف پیامبر خدا قرار گرفتند، از زبان خود آن‌ها، نسبت به ایشان بیان کنند.

● ارزش‌یابی

علاوه بر کلیه‌ی فعالیت‌های مناسبی که آموزگار برای تحقق اهداف و انتظارات درس تدارک می‌بیند، موارد زیر نیز، می‌تواند به مشاهده و قضاوت او و درنهایت، به تکمیل جدول ثبت نتایج ارزش‌یابی کمک کند:

– بیان احساس و تلقی دانش‌آموز درباره‌ی مهربانی پیامبر اکرم (ص) نسبت به حیوانات

– بیان تلقی و دریافت دانش‌آموز از داستان درس

- بیان نمونه‌هایی از رفتارهای مناسب با حیوانات
- ارائه‌ی پیشنهادهایی در مورد حمایت از حیوانات
- بحث و گفت‌وگو و قضاوت درباره‌ی موضوع و محتوای داستان
- مشارکت در یافتن پاسخ سؤال پایانی درس
- مشارکت فعال دانش‌آموزان در بحث و گفت‌وگوی کلاسی در مورد موضوع درس
- بیان خاطرات، تجربیات و اطلاعات خود در مورد موضوع درس
- انجام فعالیت‌های کتاب کار
- فعالیت‌های طراحی شده توسط آموزگار محترم (براساس هدف‌های درس)
- فعالیت‌های مرتبط با اهداف خاص درس در ارتباط با هریک از حوزه‌های فرایند یاددهی – یادگیری، در جدول هدف – فعالیت این درس آمده است.
- برای ارزش‌یابی دقیق‌تر، به اهداف و انتظارات درس که در جدول راهنمای زیر آمده است، دقت نمایید.

اهداف: دانش آموز.....	طبقات و حوزه‌های فرایند یاددهی – یادگیری	درک مفاهیم	کسب مهارت‌ها	به‌کارگیری مفاهیم و مهارت‌ها	تحلیل نقدانه و سازماندهی ایده‌ها
– اهمیت حفظ طبیعت و شیوه‌های استفاده‌ی صحیح از آن را بداند.	– برداشت خود را از داستان بیان می‌کند.	*			
– در برابر حفظ طبیعت احساس مسئولیت کند.	– احساس و تلقی خود را از مهربانی پیامبر اکرم (ص) نسبت به حیوانات بیان می‌کند.				*
– برای حفظ طبیعت و استفاده‌ی صحیح از آن تلاش کند.	– در مورد حمایت از حیوانات پیشنهادهایی می‌دهد.			*	
	– نمونه‌هایی از رفتارهای مناسب با حیوانات را ذکر می‌کند.			*	

درس سیزدهم: بچه‌های طبیعت

• توضیح درس

بچه‌های طبیعت نام گروهی از دانش‌آموزان است. آن‌ها با انتخاب این نام برای گروه خود به دیگران اعلام می‌کنند که به طبیعت زیبا و مخلوقات خدا احترام می‌گذارند و آن‌ها را دوست دارند. بدین ترتیب بچه‌های طبیعت به یک وظیفه‌ی اخلاقی، اجتماعی و دینی عمل می‌کنند و می‌خواهند سرمشق مناسبی برای بچه‌های دیگر باشند.

• اهداف درس

۱- آشنایی با اهمیت حفظ طبیعت و شیوه‌های استفاده‌ی صحیح

از آن

۲- احساس مسئولیت در برابر حفظ طبیعت

۳- تلاش برای حفظ طبیعت و استفاده‌ی صحیح از آن

• انتظارات درس

دانش‌آموز با یادگیری این درس :

- ۱- اهمیت توجه به گیاهان و حیوانات و لزوم نگهداری و حفظ آن‌ها را درک می‌کند.
- ۲- شیوه‌ها و روش‌هایی را برای حفظ و مراقبت از حیوانات و گیاهان پیشنهاد می‌دهد.
- ۳- نمونه‌هایی از رفتارها و فعالیت‌هایی را که موجب نگهداری و مراقبت از طبیعت می‌شود، ذکر می‌کند.
- ۴- همراه با سایر هم‌کلاس‌هایش در انجام یک فعالیت گروهی عملی برای حفظ و مراقبت از طبیعت مشارکت می‌کند.

• مفاهیم کلیدی

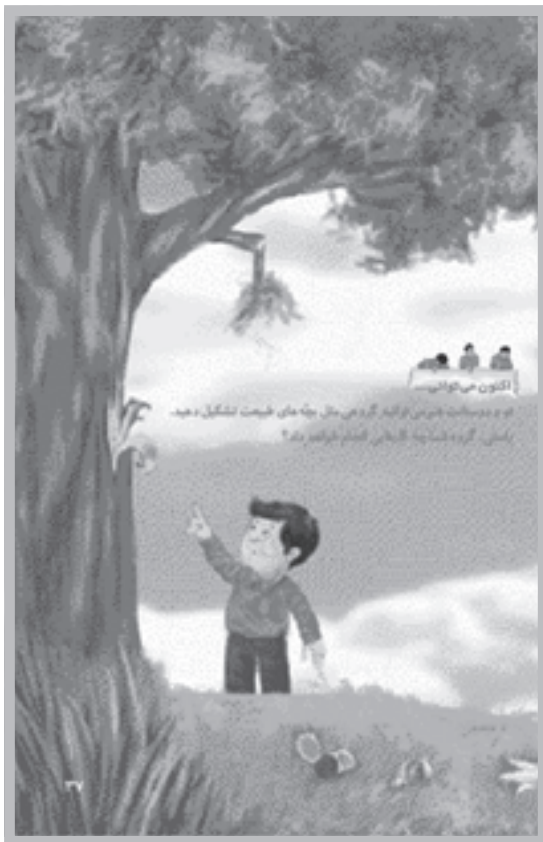
مسئولیت

حفظ طبیعت

• مراحل تدریس (ایجاد فرصت‌هایی برای یادگیری)

این درس بر روی دو نکته‌ی مهم تأکید دارد :

- ۱- اهمیت حفظ طبیعت و زیبا نگه‌داشتن محیط‌زیست
 - ۲- مسئولیت انسان مسلمان در مقابل حفظ محیط‌زیست و زیبایی‌های طبیعت به‌عنوان آفریده‌های خداوند
- به‌همین جهت لازم است تدریس شما به‌گونه‌ای باشد که هر دو موضوع را پوشش دهد.

پیشنهادهایی برای شروع مناسب

○ برای شروع این درس، می‌توان از خطرات و مشکلات ناشی از عدم توجه به طبیعت برای دانش‌آموزان صحبت کرد.
○ اگر بتوان از پوسترها یا عکس‌هایی که نشان دهنده‌ی عدم توجه انسان‌ها به طبیعت است، استفاده نمود، بسیار مناسب است.
○ نقل چند خبر از عواقب ناشی از بی‌توجهی انسان‌ها به طبیعت، از روزنامه‌ها یا منابع دیگر و استفاده از تصاویر مناسب از آن‌ها هم می‌تواند مقدمه‌ی خوبی برای درس باشد.

پیشنهادهایی برای انتخاب روش تدریس مناسب

○ ایجاد یک مسئله در ذهن دانش‌آموزان بهترین شیوه برای آموزش این مفاهیم به کودکان است. به گونه‌ای که کودکان احساس کنند برای حل مسئله یا مشکل باید به‌طور جدی اندیشیده و راه حل ارائه دهند. برای این کار می‌توان با استفاده از داستان‌ها، تصاویر و یا حتی فیلم‌هایی که بیان‌گر بی‌توجهی انسان‌ها به محیط‌زیست است، درباره‌ی خطری که زندگی آدمی را از این لحاظ تهدید می‌کند، با آنان گفت‌وگو کرد. با اهمیت جلوه دادن این موضوع، مهم‌ترین بخش تدریس شما را تشکیل می‌دهد.

○ تشویق دانش‌آموزان به تشکیل گروه یا گروه‌هایی برای حمایت از گیاهان و جانوران می‌تواند یکی دیگر از مهم‌ترین بخش‌های تدریس شما باشد. اگر شما بتوانید با تشویق‌های خودتان به تشکیل چنین گروه یا گروه‌هایی (با تصمیم جدی خود دانش‌آموزان) کمک کنید، بزرگ‌ترین وظیفه‌ی تربیتی را انجام داده‌اید.

○ برنامه‌ریزان تربیت دینی امیدوارند که در آینده‌ی نزدیک توسط معلمان و مربیان در هر مدرسه، گروه یا گروه‌هایی برای حفظ و حراست و حمایت جدی از طبیعت تشکیل شود. در آن صورت، این یکی از بزرگ‌ترین کارکردهای تربیتی هدیه‌های آسمان قلمداد خواهد شد.

○ بسیار مناسب است این درس ثمره‌ای عملی به‌دنبال داشته باشد؛ مثلاً بتوانید با کمک سایر همکاران و مدیریت مدرسه در قسمتی از مدرسه، گل کاری و یا درخت کاری نمایید. یا این که در گوشه‌ای از شهر یا ده این فعالیت را انجام دهید.
○ برای تدریس این درس حتی‌الامکان دانش‌آموزان را به دامن طبیعت برده و آن‌ها را با زیبایی‌های طبیعت و شیوه‌های حفاظت از آن، بیش‌تر آشنا کنید و بگذارید خود آن‌ها لذت حمایت از طبیعت را بچشند.
○ دانش‌آموزان را نسبت به بی‌توجهی و یا از بین بردن آفریده‌های خدا، حساس بار بیاورید.

چند تذکر

- ✓ این درس بدون انجام یک کار عملی و یا تشکیل یک گروه کار نمی‌تواند نتیجه‌ی مؤثری داشته باشد.
- ✓ پیش و بیش از دانش‌آموزان، خود شما باید نسبت به حفظ و حراست محیط‌زیست و رفتار مناسب با آفریده‌های خدا علاقه‌مند و حساس باشید و این باید در گفتار و کردار شما به‌خوبی مشاهده شود.
- ✓ آموزه‌های درس‌هایی مانند درس «بچه‌های طبیعت»، باید در طول زمان و به‌گونه‌ای مستمر به دانش‌آموزان ارائه شود و به‌طور جدی برروی آن کار شود. بنابراین مفاهیم این درس می‌باید به مناسبت‌های گوناگون و به بهانه‌های مختلف مطرح شود تا زمینه‌ای برای حساسیت دانش‌آموزان نسبت به حفظ و حراست محیط‌زیست فراهم شود.